

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องประเพณีประเพณีประเพณีและอัตลักษณ์ชุมชนคลองแห ศึกษาการประกอบสร้างประเพณีประเพณีประเพณีของตลาดน้ำของชุมชนคลองแห จังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ ศึกษากระบวนการรื้อฟื้นวัฒนธรรมท้องถิ่นในการพัฒนาตลาดน้ำคลองแห และศึกษาการช่วงความหมายของตลาดน้ำจากกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น โดยอาศัยแนวคิดเรื่องประเพณีประเพณีของ Eric Hobsbawm มาใช้เป็นกรอบการศึกษา และเก็บข้อมูลภาคสนามในช่วงระหว่างปีพ.ศ.2552-2553

ผู้ศึกษาพบว่ากระบวนการประเพณีประเพณีที่ตลาดน้ำคลองแห สะท้อนให้เห็นถึงการรื้อฟื้นวัฒนธรรมวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่าน การอนุรักษ์คลองแห, ละครเวที, อาหาร และงานหัตถกรรม นอกจากนี้ยังพบกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ชุมชน โดยการรื้อฟื้นประวัติความเป็นมาของชุมชนผ่านความสัมพันธ์กับตำนานพระบรมธาตุ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการคัดเลือก คัดสรร โดยกลุ่มคนบางกลุ่มที่เกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มคณะกรรมการวัดคลองแห, กลุ่มอนุรักษ์คลองอยู่ตะเภา, กลุ่มครูบางกล้า และกลุ่มเทศบาลเมืองคลองแห

ตลาดน้ำคลองแหไม่ได้เป็นเพียงแหล่งท่องเที่ยวเพื่อย้อนอดีตอันดงามของชุมชนเท่านั้น หากยังเป็นพื้นที่ของการต่อรองและนิยามความหมายเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชุมชนผ่านกระบวนการประเพณีประเพณี โดยเกี่ยวข้องกับกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเทศบาลเมืองคลองแหและกลุ่มคณะกรรมการวัด กล่าวคือกลุ่มคณะกรรมการวัดนำเสนอรูปแบบตลาดน้ำในรูปแบบของการอนุรักษ์ท้องถิ่น เน้นที่กิจกรรมในชุมชนเป็นหลัก เช่น การรวมกลุ่มทำความสะอาดคลองแห, การสักการบูชาพระบรมธาตุ การแสดงมโนราห์ เป็นต้น ในขณะที่กลุ่มเทศบาลเมืองคลองแหเน้นรูปแบบตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวเป็นหลัก โดยให้ความสำคัญกับการรื้อฟื้นวัฒนธรรมท้องถิ่นหลักๆ 3 ประการ ได้แก่ (1) ตลาดย้อนยุค (2) การแต่งกายชุดไทยโบราณ (3) สินค้าและอาหารพื้นบ้าน มากไปกว่านั้นตลาดน้ำคลองแหยังกลายเป็นพื้นที่ของการแย่งมวลชน จากชาวบ้านในท้องถิ่นและกลุ่มนักท่องเที่ยว ระหว่างกลุ่มคณะกรรมการวัดคลองแหและกลุ่มเทศบาลเมือง เพื่อให้กลุ่มของตนสามารถสร้างฐานอำนาจและได้รับผลประโยชน์มากที่สุด

การศึกษาประเพณีประเพณีจึงไม่ใช่แค่การทำความเข้าใจกระบวนการรื้อฟื้นวัฒนธรรมท้องถิ่นภายในชุมชนเพียงเท่านั้น แต่ยังทำให้เกิดความเข้าใจถึงกระบวนการต่อรองปะทะความหมายทางวัฒนธรรมทั้งจากภายในตัวของชุมชนและกลุ่มอิทธิพลต่างๆจากภายนอกที่เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงชุมชน